

<https://doi.org/10.15388/SMVK.2026>

Vilniaus universitetas
Medicinos fakultetas

STUDENTŲ MOKSLINĖS VEIKLOS TINKLO LXXVIII KONFERENCIJA

Vilnius, 2026 m. gegužės 8 d.

PRANEŠIMŲ TEZĖS

Leidinį sudarė VU MF
mokslo specialistė Urtė ŽAKARYTĖ

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

2026

Mokslo komitetas:

dr. Mindaugas Kvietkauskas
doc. dr. Diana Bužinskienė
prof. dr. Lina Malinauskienė
prof. dr. (HP) Saulius Vosylius
prof. habil. dr. (HP) Gintautas Brimas
dr. Laura Lukavičiūtė-Navickienė
asist. dr. Agnė Abraitienė
gyd. rez. Domas Grigoravičius
doc. dr. Indrė Trečiokienė
prof. dr. Vaiva Hendrixson
dokt. Ignas Karnas
doc. dr. Ieva Stundienė
prof. dr. Eglė Preikšaitienė
lekt. gyd. Andrius Apšega
jaun. asist. dr. Andrius Žučenka
jaun. asist. Ieva Kubiliūtė
prof. dr. Pranas Šerpytis

lekt. Artūras Mackevičius
asist. dr. Žymantas Jagelavičius
doc. dr. Agnė Kirkliauskienė
dr. Audra Brazauskaitė
asist. dr. Diana Sukackienė
asist. dr. Žilvinas Chomanskis
prof. dr. Kristina Ryliškienė
asist. dr. Rokas Borusevičius
doc. dr. Saulius Galgauskas
doc. dr. Birutė Brasiūnienė
gyd. rez. Kristina Lialytė
gyd. rez. Viktorija Mickevičiūtė
asist. dr. Dalia Krivaitienė
doc. dr. Jaunius Kurtinaitis
prof. dr. Eugenijus Lesinskas
doc. dr. Goda Vaitkevičienė
prof. dr. Alvydas Navickas

prof. dr. (HP) Edvardas Danila
prof. dr. Nomeda Rima Valevičienė
asist. dr. Tomas Aukštikalnis
lekt. Mykolas Udrys
doc. dr. Danutė Povilėnaitė
prof. dr. Robertas Stasys Samalavičius
dr. Agnė Jakavonytė-Akstinienė
vyr. lekt. dr. Andrius Bleizgys
gyd. rez. Dominykas Budrys
doc. dr. Jurgita Stasiūnienė
dokt. gyd. rez. Ugnė Mickevičiūtė
prof. dr. Gilvydas Verkauskas
prof. dr. Sigita Lesinskienė
asist. dr. Jelena Stanislavovienė
prof. dr. (HP) Janina Tutkuvienė

Organizacinis komitetas:

Austėja Zubauskaitė
Giedrė Zdanavičiūtė
Arshia Tabassum Abdul Rahman
Ieva Jankūnaitė
Gabija Balčiūnaitė
Gabrielė Gudelytė
Marija Šarnauskaitė
Antanas Simonas Garuolis
Gabrielė Jurytė
Kornelija Klinkaitė
Nursat Gazizov
Sofija Šestak
Mindaugas Smetaninas
Deimantė Šerniūtė
Eva Kriaučiūnaitė
Edas Leščinskis
Agata Bruzgul
Erika Vaitkutė
Ugnė Mickutė

Gabija Mūraitė
Augustė Melaikaitė
Artemij Morozov
Raminta Kastecakaitė
Gustė Šuliauskaitė
Karolina Karneckaitė
Eglė Žulpaitė
Sylvia Rogoža
Gabrielė Jonauskaitė
Agnė Vasiulytė
Rūta Uksaitė
Roman Blinov
Marija Sarafinaitė
Eglė Valčiukaitė
Paulė Kergytė
Milda Černytė
Julija Grigaitytė
Dovydas Stankevičius
Greta Ramonaitė

Silvija Černiauskaitė
Danial Heidar
Edgaras Zaboras
Gediminas Gumbis
Joana Leščevskaja
Gabija Marčiulaitytė
Achila Kasandra Lunkė
Meda Petrylaitė
Ernestas Gulbickis
Radvilė Kadytė
Julija Šnipaitytė
Smiltė Vaišvilaitė
Evelina Dakševičiūtė
Alicija Šavareikaitė
Elinga Inčirauskaitė
Milda Eleonora Griciūtė
Robertas Basijokas
Elvin Francišek Bogdzevič

ISSN 2783-7831 (skaitmeninis PDF)

© Tezių autoriai, 2026

© Vilniaus universitetas, 2026

ANKSTYVAS MERGAIČIŲ BRENDIMAS KAIP BIOPSIHOSOCIALINIS REIŠKINYS: LITERATŪROS APŽVALGA

Darbo autorės. Ieva BAGDONAITĖ, Patricija ŠMIGELSKAITĖ, IV kursas.

Darbo vadovė. Prof. dr. (HP) Janina TUTKUVIENĖ, VU MF Biomedicinos mokslų institutas, Anatomijos, histologijos ir antropologijos katedra.

Tikslas: Įvertinti ankstyvo mergaičių lytinio brendimo laiką ir tempą lemiančius biologinius ir psichosocialinius veiksnius, pasitelkiant pastarojo dešimtmečio mokslinius straipsnius.

Metodika. Atlikta literatūros paieška PubMed, PMC duomenų bazėse pagal temą specifinius raktinius žodžius ir jų derinius: „sexual maturation of girls“, „biological factors“, „psychological factors“, „secular trend“. Į analizę įtraukti 2016-2026 m. anglų kalba publikuoti sisteminių apžvalgų, metaanalizių ir kohortinių tyrimų duomenys. Iš viso minėtose duomenų bazėse rastos 376 publikacijos, atitikusios raktinius žodžius ar jų kombinacijas.

Rezultatai. Tyrimų duomenys nuosekliai rodo mergaičių lytinio brendimo ankstėjimo tendenciją, kurią lemia biologinių ir psichosocialinių veiksnių sąveika. Biopsichosocialinių veiksnių kompleksinių tyrimų akivaizdžiai gausėja: 2016-2020 m. laikotarpiu kasmet publikuota 18-31 tokių straipsnių, o 2021-2025 m. – 36-57 straipsniai. Nutukimas ir didesnė riebalinė masė yra nuosekliai siejami su ankstesniu mergaičių brendimu. Hiperinsulinemija ir padidėjusi leptino koncentracija siejasi su ankstesne GnRH sekrecija, pagumburio–hipofizės–gonadų ašies aktyvacija ir ankstesne menarchės pradžia. Ypač svarbus mažo gimimo svorio arba mažo svorio pagal gestacinį amžių fenotipas kartu su ryškiu ankstyvu „catch-up“ augimu. Apžvalgos rodo, kad tokios mergaitės dažniau patiria ankstesnę adrenarchę, ankstesnį pubertetinį augimo šuolį, ankstesnę menarchę ir greitesnį brendimo tempą. Psichologiniai veiksniai šį modelį papildo: ankstyvos neigiamos patirtys, ypač smurtas, ir padidėjęs HPA ašies reaktyvumas į stresą yra susiję su ankstesne reprodukcinės sistemos aktyvacija ir didesniu psichologiniu pažeidžiamumu. Duomenys rodo, kad pagreitėjęs brendimo tempas kartu su sustiprintu kortizolio atsaku į stresą daugiau nei 40 % padidina depresijos simptomų riziką paauglystėje.

Išvados. Mergaičių lytinio brendimo ankstėjimą lemia tarpusavyje susiję biologiniai ir psichosocialiniai veiksniai, kurie kartu moduluoja reprodukcinės sistemos aktyvaciją. Šių mechanizmų sinergija didina biologinį jautrumą emociniams sutrikimams ir patvirtina ankstyvą brendimą kaip kompleksinį procesą.

Raktažodžiai. ankstyvas lytinis brendimas; menarchė; psichikos sveikata; HPA ašis.